

2. Білецька Г.М. Гармонізація податкового законодавства : українські реалії : [монографія] / Г.М. Білецька, М.В. Кармаліта, М.О. Куц. – К. : Алерта, 2012. – 222 с.
3. Проскура К.П. Зарубіжний досвід організації податкового адміністрування / К.П. Проскура // Економічний часопис – XXI. – 2012. – № 7–8. – С. 30–34.
4. Слюсаренко В.Є. Особливості оподаткування податком на додану вартість та його економічна доцільність / В.Є. Слюсаренко, К.О. Філіп // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014.
5. Шевчук В.О. Гармонізація податкового законодавства у країнах Європейського Союзу : досвід для України / В.О. Шевчук. – Стратегічні пріоритети. – № 3(8). – 2008.
6. Директива Ради ЄС 2006/112/ЄС від 28.11.2006 р. про спільну систему податку на додану вартість [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_928.

Іванова А.М.

*аспірант кафедри податків
та фіскальної політики*

*Тернопільського національного економічного університету
м. Тернопіль, Україна*

ФІНАНСОВА ДОСТАТНІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В останні роки у фіскальній політиці України значного поширення набули процеси децентралізації, які спрямовані на забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів. Опираючись на досвід країн Заходу, децентралізація виступає основою економічного розвитку не лише окремих регіонів, але й країни загалом.

Базисом децентралізації виступає фінансова самостійність місцевих бюджетів та їх спроможність здійснювати покладені на них функції. Розглянемо детальніше складову дохідної частини місцевих бюджетів, щоб зрозуміти наскільки місцеві бюджети в Україні є фінансово достатніми. Склад доходів місцевих бюджетів зображений на рис. 1.

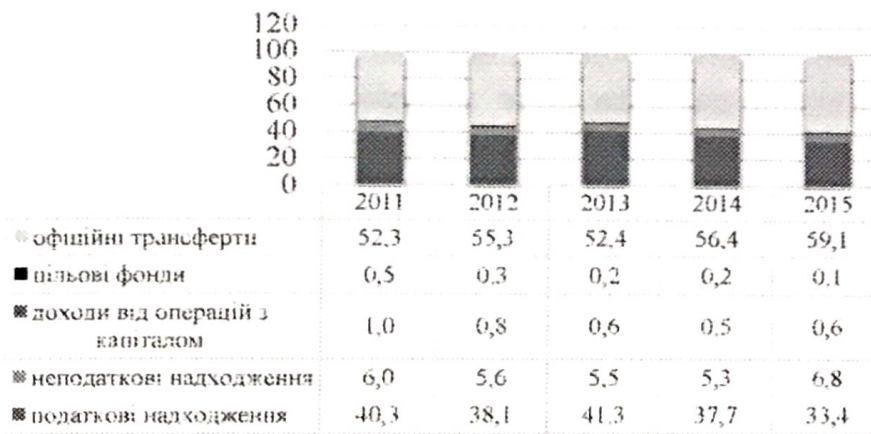

Рис. 1. Питома вага надходжень до місцевих бюджетів у 2011–2015 рр., %
Джерело: складено автором за даними [1]

Як видно із рис.1 найбільшу питому вагу у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів відіграють податкові надходження та офіційні трансферти. При цьому, роль податкових надходжень характеризується спадною тенденцією із 40% у 2011 році до 33% у 2015 році. У той час, як роль офіційних трансфертів зростає із 52% у 2011 році до майже 60% у 2015 році. Розглянемо детальніше структуру податкових надходжень до місцевих бюджетів (табл. 1).

Таблиця 1

Склад та структура податкових надходжень до місцевих бюджетів за 2011–2015 рр. млрд. грн.

Вид надходжень	Роки									
	2011		2012		2013		2014		2015	
	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %
Податкові надходження	73,1	100	85,9	100	91,2	100	87,3	100	98,2	100
Податки на доходи	54,4	74,5	61,5	71,6	65,3	71,6	62,8	71,9	59,2	60,3
в т. ч. податок на доходи фізичних осіб	54,1	74,0	61,1	71,1	64,6	70,8	62,6	71,6	54,9	55,9
податок на прибуток підприємств:	0,4	0,5	0,4	0,5	0,7	0,7	0,3	0,3	4,3	4,4
в т. ч. приватних підприємств	-	-	-	-	-	-	-	-	2,4	2,4
Рентна плата за спец. використання природних ресурсів	12,9	17,7	15,2	17,8	15,0	16,5	14,6	16,7	2,2	2,2
Акцизний податок	0,9	1,2	1,2	1,4	1,4	1,5	0,2	0,2	7,7	7,8
Місцеві податки і збори	2,5	3,4	5,5	6,4	7,3	8,0	8,1	9,2	27,0	27,5
Інші податки та збори	1,6	2,2	1,7	2,0	1,7	1,8	1,3	1,5	2,1	2,2

Джерело: складено автором за даними [1]

Як видно із табл. 1 найбільшу роль у доходах місцевих бюджетів відіграють податки на доходи, зокрема, податок на доходи фізичних осіб. Так, частка цього податку у податкових надходженнях місцевих бюджетів з 2011 по 2014 роки становила понад 70%, однак, у 2015 році цей показник скоротився до 56%. Дана ситуація зумовлена тим, що у 2015 році була проведена пов'язана із децентралізацією податкова реформа, у результаті якої понад 40% акумульованого податку на доходи фізичних осіб зараховується до державного бюджету, а до 2015 році 100% даного платежу розподілялися між місцевими бюджетами у відповідних частках визначених Бюджетним кодексом України. Разом із тим, спостерігаємо зменшення надходжень від рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів з майже 18% у 2011 році до 2% у 2015 році. Таке зменшення зумовлене скороченням з 50% до 25% зарахувань до місцевих бюджетів плати за користування надрами та не врахуванням до складу рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів плати за землю в частині земельного податку та орендної плати. При цьому, спостерігається зростання надходжень від акцизного податку з 1,2% податкових надходжень до місцевих бюджетів у 2011 році до 7,8% у 2015 році. Таке зростання, в першу чергу, зумовлене зростанням ставок акцизного податку та запровадженням у 2015 році акцизного податку на роздрібну торгівлю підакцизної продукції. Однак, до податкової реформи 2015 року акцизний податок зараховувався до місцевих бюджетів в частині акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (окрім нафтопродуктів і транспортних засобів), а з 2015 року до місцевих бюджетів зараховується лише акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів.

Таким чином, бюджетна децентралізація у 2015 року зумовила недоотримання місцевими бюджетами понад 44 млрд. грн. податку на доходи фізичних осіб, близько 1 млрд. грн. плати за користування надрами та 8,7 млрд. грн. акцизного податку з виробленої в Україні підакцизної продукції, який вже не зараховується до місцевих бюджетів, що на нашу думку, є негативним явищем в контексті проведення децентралізації.

Однак, можна виділити і позитивні аспекти. Так, на нашу думку, позитивним є те, що 10% акумульованого податку на прибуток підприємств приватної форми власності зараховується до місцевих бюджетів, що у 2015 році становить 2,4% податкових надходжень місцевих бюджетів. Це зумовлює зацікавленість органів місцевого самоврядування у стимулюванні розвитку приватного бізнесу на підпорядкованій їм території. Також, позитивним явищем, на нашу думку, є зростання ролі місцевих податків та зборів з 3,4% податкових надходжень до місцевих бюджетів у 2011 році до 27,5% у 2015 році, що становлять основу фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, оскільки адмініструються ними. Перевагами, на наш погляд, є і зростання ролі податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, який був запроваджений у 2012 році, однак фактично почав функціонувати лише з 2015 року і приніс до місцевих бюджетів близько 746 млн. грн. [1], при тому, що місцеві органи влади не

у повній мірі використали його потенціал, встановивши подекуди ставки по даному платежу на рівні 0,1% з можливих 2%.

Відтак, враховуючи вище наведене, податково-бюджетна децентралізація в Україні, на сьогоднішній день, не дала очікуваних наслідків, і зумовила зниження рівня фінансової достатності місцевих бюджетів в Україні. При цьому, варто врахувати і «небажання» місцевих органів влади використовувати у повній мірі всі можливі джерела для наповнення місцевих бюджетів, оскільки це зумовить скорочення обсягів дотацій, чи навіть здійснення реверсних дотацій (тобто передачі надлишкових коштів із місцевого бюджету до інших бюджетів). Разом з тим, неврегульованими залишилися і питання розподілу видатків між державним та місцевими бюджетами, оскільки ключові соціально-економічні програми фінансуються із місцевого бюджету за рахунок субвенцій із державного бюджету.

Отже, в умовах децентралізації в Україні, місцеві бюджети не забезпечені у повній мірі фінансовими ресурсами. Це пов'язано не лише із низьким рівнем надходжень до місцевих бюджетів, але й не відповідністю отриманих доходів до здійснених видатків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Звіт про виконання Державного бюджету за 2011–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua>.

Коєва А.М.

студентка

Одеського торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельно-економічного університету

м. Одеса, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Фінансовий контроль являється обов'язковою частиною функціонування ринкової економіки кожної країни. На даний час інститут державного фінансового контролю не виконує свою основну попереджувально-профілактичну функцію, а виступає лише реєстратором порушень. Основними проблемами, які можна окреслити являються такі:

1) недосконала законодавчо – нормативна база функціонування органів державного фінансового контролю;

2) контрольні заходи проводяться за методами, які не відповідають сучасним вимогам;

3) немає чіткої злагодженої співпраці державного фінансового контролю з правоохоронними органами з такою метою, аби порушники максимально відшкодували завдані державі збитки;